

A TANÍTVÁNYOK

Jézus azért jött, hogy hirdesse Isten országának jó hírét, és mindenkit meghívjon az eszkatalógikus bankettre. Akik elfogadják meghívását, derút és szeretetet sugároznak maguk körül. Ők a világ világossága és a föld sója.

Aki utánam akar jönni...

Nyilvános működése idején a legkülönfélébb emberek ismerik el Jézust Mesterüknek. Egyszerű halászok és művelt írástudók, asszonyok, nyilvános bűnösök és vámszedők szegődnek a nyomába. Követőinek tágabb körén belül külön csoportot alkotnak a szigorúan vett *tanítványok*. Az evangéliumok elsősorban a Tizenkettőt nevezik így. Jézus maga választja ki őket fellépése kezdetén, „hogy vele tartsanak és hogy igehirdetésre küldje őket. Hatalmat is adott nekik (a betegek gyógyítására és) az ördögűzésre” (Mk 3,14). A Tizenkettő küldetését elbeszélő hagyományon kívül *Lukácsnál* egy másik is található. Eszerint Jézus: „más hetenkét tanítványt választott ki és kettenként maga előtt küldte őket” (Lk 10,1). Hozzájuk intézett szavaiból megtudjuk a tanítványok életmódjára vonatkozó előírásait:

„Megparancsolta nekik, hogy ne vigyenek az útra semmi mást, csak egy vándorbotot; se kenyeret, se tarisznyát, se pénzt az övükben. Saruf vihetnek, de ne legyen két ruhájuk. Aztán így szólt hozzájuk: Ha valahol betértek egy házba maradjatok ott, amíg tovább nem utaztok onnan. De ha valahol nem fogadnak be titeket és szavaitokra nem hallgatnak, menjetek onnan és, vádképpen ellenük, a port rázzátok le lábatokról” (Mk 6,8–12).

Az Újszövetség alapján aligha vonható tehát kétségbe, hogy Jézus tanítványokat vett maga mellé. Jóval nehezebben állapítható meg azonban, hogy mikor szőtt hozzájuk és mikor a nagy nyilvánossághoz. E nehézségnek két oka van. Az egyik az, hogy Ő maga nem vont éles határt a két csoport között. A másik pedig, hogy a korai egyház gyakran aktualizálta, azaz saját helyzetére vonatkoztatta Jézus szavait és tetteit. A Mester életében megtörtént események elbeszélésének nemritkán az volt a célja, hogy az evangélium címzettjei között előforduló visszásságokat leplezze le, vagy a keresztény hitnek itt és most időszerű oldalát világítsa meg. Például a kishitű tanítványok megleckéztetésének elbeszélése elsősorban nem helyszíni tudósítást akar adni, hanem a korai keresztények „kishitűségét” korholja Jézus szavaival.

Az evangéliumok jellegzetes irodalmi felépítése azonban mit sem változtat azon, hogy Jézus sajátos megbízatást ad egyeseknek. Nem a tanítványok választják a reájuk váró szerepet, hanem a Mester határozza meg. Tőlük mást vár, mint a többiektől. Megkívánja, hogy szakítsanak addigi életükkel, hivatásukkal, ha szükséges még családjukkal is. Tántoríthatatlan hűséget, függetlenséget és mozgékonytságot kér tőlük. Gondoljanak arra, hogy gyakran fejüket sem lesz hová lehajtaniuk, hogy semmivel sem fogadják őket megértőbben, mint Urukát és Mesterüket. Jól fontolják meg tehát, mire vállalkoznak. Ne hamarokdják el a választ. Aki tornyot akar építeni, előbb kiszámítja, hogy van-e miből. Ha csak alapot vet és nem tudja befejezni, barátai kigúnyolják. Aki háborúba megy, előbb meggyőződik hadseregének erejéről. Így ők is, mielőtt elhatározzák, hogy követik Jézust, bizonyosodjanak meg afelől, hogy elő tudják-e teremteni a „költségeket”.

Ne higgyék, hogy kivételes, felsőbbrendű emberek. Nem számít sem értelmi, sem erkölcsi kiválóságuk; egyes-egyedül meghívásuk számít. Jézus kezdeményezésén dől el minden. Követelményei nem egy maroknyi elit erkölcsstanát kodifikálják, nem szűk körnek hirdetnek aszketikus ideált. A tanítványok mindenekelőtt nem lemondásra, még csak nem is életszentségre hivatottak, hanem az örömhír terjesztésére (Mt 10,7). Meghívásuk kizárólagos alapja Isten közbeavatkozása az emberi történelemben. Az Atya királyi uralma „különleges feladatot, különleges sorsot és különleges jutalmat készít nekik” — mondja G. Bornkamm.

Ezentúl „emberhalászok” lesznek. Valamelyest durva, bizalmaskodó és megtévesztő felhangja van ennek a szónak. Körülbelül annyit jelent, mint „megfogni”; mesterkedéssel megnyerni valakit valamilyen célra. Jézus kijelentéséből is kiérződik ilyesmi, kivéve a megtévesztő szándékot. A tanítványok nem hízlelhetnek az embereknek, nem csalhatják kelepcebé, még kevésbé „foghatják” meg erőszakkal őket. Jézus nem a hatalom szeretetét, hanem a szeretet hatalmát hirdeti. Így nekik is Isten szeretetének hatalmát kell megvallaniuk; gyógyító és üdvözítő erejéről kell tanúskodniuk. Ezért Jézus tekintélyéből és dicsőségéből részesülnek (Mt 28,20), osztozniuk kell azonban szenvedéseiben és megaláztatásaiban is (Mt 10,6).

Az újszövetségi szolgálatok

Csaknem valamennyi szentírásmagyarázó egyetért abban, hogy nem található *automatikus* átmenet az apostolok, valamint a mai püspökök és papok között. Amint R. Laurentin írja, „a legutóbbi időkig azonosítottuk Jézus szándékát az intézményesült viszonyok teológiai és jogi konstrukcióival. Napjainkban ellenben hirtelenül meg kell állapítanunk, hogy Jézus nem intézkedett sem püspökökről, sem papokról, e fogalmaknak sem hagyományos, sem modern értelmében”. A kezdeményező természetesen Jézus, de az egyházi szolgálatok kialakulása jóval bonyolultabb folyamat, mint azt sokáig hittük. Jézus nem adott egyházának „alaptörvényt”, nem szabta meg egyszer s mindenkorra szervezeti rendjét, hanem elvetette a magot, amelyből meglepően rövid idő alatt és ugyanolyan meglepően bonyolult úton kifejlődött a szolgálatok mai intézménye.

Amint említettük, a Tizenkettőt és a Hetvenkettőt Jézus maga választotta ki, a fiatal egyház azonban szemlátomást nem tartotta fönn egyik intézményt sem — kivéve Péter megbízatását. Júdás öngyilkossága után még megválasztják Máttyást tizenkettedik tanúnak, de többé nem egészül ki a számuk. Miután nézeteltérések támadnak a jeruzsálemi egyházban a zsidó-keresztények és a hellének között, a Tizenkettő jönnek látja, hogy az utóbbiak önállóan szerveződjenek, s maguk lássák el egyházi szolgálataikat. A görögök kiválasztanak „hét jó hírben álló, bölcs és Szentlélekkel eltelt férfit” (Csel 6,3), a Tizenkettő pedig az imádságnak és az ige szolgálatának szenteli magát (Csel 6,4). A Hét ugyanezt teszi saját körében (Csel 6,9). István halála után nem hallunk többé a Tizenkettőről, akiket feltehetően Szent Pál és Lukács kezd apostolnak nevezni. A szó szigorú értelmében az apostol Jézus életének, halálának és feltámadásának a tanúja, de hamarosan más apostolok is fellepnek: Barnabás, Timóteus, Szilvánusz, mindenekelött Pál maga. Elsőrendű feladatuk nem a kormányzás, hanem az evangélium hirdetése és az egyházak megszervezése (Róm 15,20—21; 2Kor 10,14—16). Az egyes gyülekezetek életében adódó teendőket a helyi előjárók látják el. „Az antióchiai egyházban több próféta és tanító volt” (Csel 13,1), „Isten némelyeket apostolokká, másokat prófétákká, ismét másokat tanítókká tett” — írja Szent Pál a korintusiaknak (1Kor 12,28). A zsidó-keresztény egyházak jobbra preszbiteriális (vének tanácsa), a hellenista egyházak pedig episzkopális modell szerint szerveződnek. A Szentírás (1Tim 3,1) még nem különbözteti meg a preszbiter és az episzkoposz (felügyelő) elnevezést, amint több preszbiter, úgy több episzkoposz is lehetett ugyanabban az egyházban (Tit 1, 5.7). Feladatukról, szolgálatuk különleges módjáról nem sokat tudunk. Még azt sem tudjuk, hogy ők vezették-e az Eukharisztia ünneplését — Korintusban bizonyosan nem. A thesszalonikiaiakat az előjárók (proisztamanoi) tiszteletére buzdítja Szent Pál (1Tessz 5,12—13). A Zsidókhöz írt levél „vezetőket” (hégoumenoi) említ, a korintusi (1Kor 12,28) „kormányzókról” (kübernéteisz), az éfézusi „pásztorokról” (poimenész) beszél (Eph 4,11). Amint a Rahner-féle Teológiai Zseblexikon 8. kötetében olvasható, az apostolok és munkatársaik nem tekintették magukat „papnak”, mivel a zsidó „kohen”, a görög „hierusz”, a latin „sacerdos” vagy „pontifex” kifejecesedett jelentése össze nem hasonlítható az Újszövetség tisztségviselőinek funkciójával. A kezdeti tapogatózás és kísérletezés után csakhamar kialakul az egyházi szolgálat hármasság tagolódása: episzkoposz, preszbiterosz, diakonosz. Az apostoli atyák korában már életfogytiglan választották a preszbitereket, s a hamarosan általánossá váló preszbiteriális modell kiegészül azzal, hogy a testület egyik tagja különleges szerepet kap, s püspökként az egyház feje és képviselője lesz — jegyzi meg A. Lemaire.

Amint e rövid áttekintésből kiviláglik, semmiféle történelmi érv nem okolhatja meg az egyházi hivatalok megszüntetését vagy új elnevezését. A jelenlegi helyzetben a „pap” vagy a „püspök” nagyjából azonos funkciót tölt be, mint a „tanítványok” Jézus korában, vagy a különféle tisztségviselők a fiatal egyházakban. Igaz, hogy abban az időben távolról sem volt akkora különbség pap és laikus között, mint napjainkban, hogy nem szükségképpen a perszbüterosz vagy episzkoposz vezette az Eukharisztia ünneplését, s egyikük megbízása sem felelt meg hiánytalanul az apostolok sajátos feladatának. Végeredményben ma sem lenne akadálya annak, hogy ezeket a szolgálatokat és megbízásokat, a pillanatnyilag egy személyben összpontosuló sokféle szerepet újból elválasszák egymástól. Ez azonban tizedrangú kérdés. Nem az a fontos, hogy mi a nevük a papoknak, sem az, hogy milyen szerepeket töltenek be. A mellőzhetetlen szempont az, hogy Jézus híveinek közössége nem gondolható el „tanítványok”, jobban mondva közvetlen követők nélkül, akiknek egészen különleges feladatuk az Ország hirdetése — olyan megbízás és küldetés, amelyet nem ők választottak, hanem őket választották arra.

Már nem mondalak titeket szolgáknak...

Jézus Isten országát hirdette, és maga köré gyűjtötte azokat, akik hajlandók Őt követni ebbe az országba. Egészen természetes, hogy ez az új gyülekezet vallási közösséget alkot. Ha Jézus legfőbb gondja a mennyei Atya uralmának beköszöntése, akkor Isten új népének is ezt kell hirdetnie a maga nyelvén, ezért kell tevékenykednie a maga módján. Ez a küldetése, ezt a megbízást kapja Mesterétől. Erre a célra választja ki és készíti föl tanítványait Jézus. Azt akarja, hogy halála után is tovább éljen és növekedjen ez a csoport; sőt általános vonásokban fölvázolja jövőendő szerkezetét is. Bár nem határozza meg részletesen az egyház szervezeti szabályait, bizonyára nem helyeselné, ha azok, akiket emberek halászává tett, külön kasztot alkotnának; kivétel nélkül mindenkitől megkívánja, hogy a világosság fiainak az életét élje, hogy a világ világosságává váljék. Az Újszövetség elfogulatlan olvasója előtt pillanatig sem kétséges, hogy mit akart Jézus. Amilyen biztos, hogy nem alapított papi kasztot, ugyanolyan vitathatatlan tény, hogy követői közül kiválasztott egyeseket, és különleges megbízást adott nekik. A „tanítvány”-t nem kiváltságos helyzete, s egészen bizonyosan nem erkölcsi kiválósága különbözteti meg, hanem Isten országának hirdetése, esztelenül nagylelkű szeretetének nyilvánvaló tanúsítása, a meghívók kézbesítése a királyi menyegzőre: „Menjetek ki tehát a kereszttutakra, s akit csak találtok, hívjátok a menyegzőre” (Mt 22,9). A tanítványokat nem annyira feltűnő életmódjuk jellemzi, mint inkább az, hogy minden erejüket lefoglalja, egész életüket betölti a nagyszerű, pompás eseményekről szóló beszámoló.

Az már egészen más lapra tartozik, hogy sajátos küldetésük miként intézményesült a továbbiakban, s hogy a vatikáni zsinat előtti egyházban papok és laikusok egyaránt kiábrándultak a Krisztus kései tanítványainak jutó szerepből. A laikusok, azaz Isten szent népének (laosz) tagjai, kiváltságos osztályt láttak a papságban, előjogokkal és a kezükben összpontosuló hatalommal. A papok meg azt érezték, hogy áthatolhatatlan fal választja el őket Isten népének életétől. A hívő közösség lényegében átmeneti és változó társadalmi struktúráinak bírálata nem hatálytalanítja a tanítványok kiváltságát és meghívását. Kétségbevonhatatlan megbízásuk az Újszövetség legmélyebb rétegeiben gyökerezik. Arra hivatottak, hogy Jézusnak és az ő ügyének szenteljék életüket. Odaadásukat nem határozhatja meg semmiféle közelebbi előírás. Mint tudjuk, Jézus nem gondolkodott jogi kategóriákban. Következésképpen logikátlan például azt mondani, hogy aki Trabanton jár, az jó tanítvány, aki Mercedesen, az rossz tanítvány; de aki igazán jó tanítvány, annak nincs kocsija, legfeljebb kerékpárja. Megint más kérdés az, hogy a hívők nagy része ilyen logikátlanul gondolkodik. De bármilyen népszerűsége tettek is szert az ilyenféle moralizáló kategóriák, homlokegyenest ellenkeznek Jézus fölfogásával. A híradás Isten országáról és a menyegzős lakomáról, a meghívás ünnepélyes közhírré tétele koronként változó, helytől és időtől függő osztatlan ragaszkodást igényel. A celibátus például határozottan előnyére válhat a tanítványnak, és sok haszon származhat belőle. Ezen túlmenően jó néhány egzegéta azt állítja, hogy a Szentírás szerint az egyház-

nak *joga* van megkövetelni a papi nőtlenséget. Abból azonban, hogy az egyháznak kell ebben az ügyben döntenie, hogy nem jár el jogtalanul, amikor a legjobb belátása szerint hozott törvényekkel szabályozza a papok nősülését, nem következik, hogy Jézus az Ország hirdetésének föltételeként írta elő a megtartóztatást a házasságtól. Máskülönbén hogyan helyeselhetné az egyház a görög katolikus és a görögkeleti papok házasságát? Jézus egyetlenegy kíván tanítványaitól: hogy személyesen ragaszkodjanak Hozzá, hogy önzetlen hűséggel kövessék őt bárhová, hogy minden erejükkel szolgálják. Azt azonban nem határozza meg, hogy mit jelent az osztatlan odaadás az adott esetben. A törvényhozást az utána jövőkre bízta.

A papok körében végzett szociológiai felméréseket olvasva, tulajdonképpen nagyon csodálkozok az ember. Miért a fejtelenség? Miért elégedetlenek szerepükkel? Miért vonják kétségbe önnön azonosságukat, a magukról kialakított képet? Az Újszövetség világosan beszél. Az a tanítvány, aki fenntartás nélkül szolgálja Jézus ügyét. Pontosan ez a pap szerepe: Isten országának hirdetése körvonalazza mindazt, amit várnak tőle az emberek. Még akkor is, ha idők folyamán más szerepek is társultak a hirdetéshez, mint például az adminisztráció vagy az Eukharisztia ünneplése. S mi akadályozza, hogy az eukharisztikus ünnep vezetését küldetése velejének tartsa a pap? Jézus halálát és föltámadását hirdeti, amíg el nem jön, s ezáltal jelenvalóvá teszi megfoghatatlan közelségét, annak az eszkatológikus világnak teljességét, amelyben Jézus él. „Ezt cselekedjétek az emlékezetemre.” Ha csakugyan azt teszik, amit Jézus tett, akkor arra hívatottak, hogy nyilvánvalóan tanúsítsák: csodálatos menyegző készül, kivétel nélkül mindenkinek szétküldték a meghívókat, jöjjenek, amíg nem késő. A kánai menyegző vezet be *Szent János* evangéliumában Jézus nyilvános működésének a leírását. Ezzel is hangsúlyozni kívánja az igehirdetés ünnepi jellegét. Nagyon nehéz ezt megérteni? Hát nem az a feladatunk, hogy összejöveteleinken Isten országának jó hírét celebráljuk?

A Zsinat előtti modell

Amint *Alszeghy Z.* írja, a múltbeli szemináriumi oktatás nem tanította meg a leendő papokat az olvasás művészetére. Nyugodtan hozzáfűzhetjük, hogy az ünneplésre sem. A szemináriumban vérünkkel vált szerep jóformán teljesen elsorvasztotta bennünk az érzékenységet az ünnepre és az örömré. Unos-untalan emlékeztettek az engedelmségre, megszámlálhatatlanul sok beszédet mondtak Isten akarataról — mindig és kivétel nélkül az előjárók értelmezésében. Bizonyára buzdítottak a lelkesedésre is, de vajon hányszor ébresztették föl bennünk? Gyakran hívták föl figyelmünket a reánk váró magányra s a papi élet többi nehézségére, de sohasem hallottuk, hogy pompás ünnepre készülünk, s szívélyes légkörben kell majd vezetnünk azt.

Hogy mi volt az oka? Amilyen egyszerű, olyan lehangoló a magyarázat. Mivel az egyház már régtől fogva nem építhetett a belső meggyőződésre, jobban mondva lelkesedésre, legalább a külső alkalmazkodást iparkodott biztosítani. Az egyházi bürokráciának való föltétlen behódolás lett a papképzés általános irányelve és mértékadó modellje. A konformizmus fölemlgetése nem vádbeszéd sem az egyház, sem a szemináriumi előjárók ellen; talán soha nem voltunk olyan boldogok, mint kispap korunkban, legalábbis a mi szemináriumunkban. De az örömhír megszállottjai nem voltunk. Márpedig amíg nem válik csaknem rögeszmenkké Isten országának jóhíre, amíg nem hatalmasodik el rajtunk a közlés szenvedélye, a legjobb esetben is csak olyan tanítványok leszünk, akik magatartásuk jellemző összefüggéseit a tridenti zsinat és a római kongregációk által megállapított modellben keresik — írja *A. Greeley*. Amint a „laikusoktól” nem azt vártuk, hogy habozás nélkül fogadják el az Ország örömhírét, hanem hogy tartsák meg a parancsolatokat, mi is lényegesebbnek tekintettük, hogy ajkmozgással „perszolváljuk” a breviárium kötelezettségét, hogy lehetőség szerint kerüljünk mindennemű női társaságot, semmint örömmittasan, elragadtatva proklamáljuk az Atya királyi uralmának beköszöntését, az üdvösség idejének fölvirradását. Mivel már mondtuk, nem az intézményes egyház, sem a szemináriumi előjárók és teológiai tanárok címére intézett támadás ez. Milyen jögon tehetne szemrehányást az, aki maga is ebben a modellben gondolkodott, nevelt, tanított — mégpedig nem csekély ideig? Tulajdonképpen évszá-

zadok óta kerülgetjük a megoldást, mint macska a forró kását. Az ürügyül felhozott mentségeknek igen nagy múltja, évszázadok folyamán kifinomult stílusa van. Mélyen fészkel tudatunkban. Legigazibb gondolatainkat is átjárja. Ha én kivétel nélkül mindig megtalálom a kifogást, hogy kitérjek Jézus sürgető felszólítása elől, akkor csakugyan nem szégyeníthetem meg nevelőimet és elődeimet szépen kiagyalt, intézményes kibúvóik miatt. A mentegetőzés nagyon messzire nyúlik vissza. Jó ideje már nem igen büszkélkedtünk egyházunkkal — csak-hogy kivüle nincs más. Bár átértelmeztük Jézus üzenetét, elhomályosítottuk az istenkirályság Jó Hírét, mégis a mi közösségünk az egyetlen, amely úgy-ahogy terjeszti Jézus örömhírét és tanúsítja Isten országát. Neheztelés és duzzogás helyett sokkal okosabb, ha kifürkészük a hibák okát, és jobb megoldásokat keresünk.

A klerikális szubkultúra merev szerkezetében Isten országának korántsem volt akkora helyértéke, mint a behódolásnak és a külső alkalmazkodásnak. Amíg engedelmeskedtünk, senki nem kérte tőlünk számon az emelkedett, ünnepi lelkületet. A menyegzőre kiküldött meghívók kézbesítése kevésbé volt fontos, mint a templomi számadások precíz elkészítése. Amíg szilárdan álltak a legbenső gondolatainkat is meghatározó külső struktúrák, észre sem vehettük, hogy csak a felszínen mozog meggyőződésünk, s mézesmázos a lelkesedésünk. Azt sem fogtuk fel, hogy csakugyan keservesen nehéz az egyedüllét, ha nem járja át szívünket a fantasztikusan jó hír, hogy Isten észbontó szenvedéllyel szereti az embert. Nem mintha nem lettünk volna magányosak, de úgy meg volt szervezve életünk, hogy észre sem vettük. Nem a celibátussal van a baj, és végképp nem okolható ez a papi élet jelenlegi kritikus állapotáért. A történelmi fejlődés szerette a világon elsodorta a rutint, megbontotta a szervezeti struktúrákat, fölborította a társadalmi támaszokat, lerántotta a védőálarcokat. Többé nem álcázhatjuk meggyőződésünket, elkötelezettségünket és magányunkat. Egyeseknek elviselhetetlen az egyedüllét, másoknak mélységes jelentés tárul föl benne. A konstruktív magány arra készítet, hogy *szenvedélyes odaadással* szolgáljuk az öröm jó hírét. Nem a nőtlenség a magányosak. Azok a magányosak, akikből kihalt a szenvedély, akik nem veszik észre, hogy csupa ragyogás körülöttük a világ áthatolhatatlan sűrűje. Azok a magányosak, akik nem érzik, hogy Valaki szereti őket, s ezért bennük sincs szeretet. Nem az a papok problémája (s a többi kevésbé hivatalos „tanítványé”), hogy elvesztették hitüket, hanem hogy felfedezték, mennyire fejletlen. Talán életünkben először nézünk szembe Isten országának megdöbbentő kihívásával. A történelem tanúsága szerint rendkívül kifinomult módszereket fejlesztettünk ki, csak hogy kitérhessünk Jézus üzenetének továbbadása elől. A mai pap, kivétel nélkül mindenki és kivétel nélkül mindenhol, keservesen nehéz, fájdalmas fejlődési folyamatba került. Szeretné megkerülni az egyenes választ, de kezdi belátni, hogy Jézus sürgető felhívása nem tűri többé a halogatást.

Tíz évvel a zsinat után

Egyetlen papot sem érhet szemrehányás amiatt, mert tudománnyal, társadalmi kérdésekkel, környezetvédelemmel foglalkozik, vagy a béke mindannyiunkat érintő ügyét kívánja előmozdítani. A tudományos vagy társadalmi tevékenység korántsem akadályozza, olykor határozottan megkönnyíti (*P. Teilhard de Chardin*) az eszkatológikus bankettre szóló meghívó kézbesítését — de nem helyettesíti. Néha úgy látszik, mintha azért vonakodnának egyesek az eukarisztikus hírnök szerepétől (még nagyon magas egyházi beosztásban is), mert alapvető bizalmatlansággal viseltetnek iránta. Nem tudják elgondolni, hogy a mai világban komolyan veszik az emberek az isteni beteljesedésről szóló üzenetet. A szociológia zsargonjában megfogalmazva: nem hisznek abban, hogy „szerepük” továbbra is jelentős a szekularizált világban (mert nem tapasztalják meg szerepük kiegészítő, komplementer „szereppárját”, amely a jó hír meghallgatását „írja elő”). A megoldás egyszerű. Aki csakugyan Jézus tanítványa akar lenni, annak ugyanolyan elszántan kell az Ország mellé állnia, mint Mesterének, és hirdetni kell eljövetelét, akár sokan hallgatják, akár kevesen, akár komolyan veszik, akár nem. Nem a kanti filozófiát kell cáfolnia, nem az egyházatyák sztoicizmusáról vagy kereszténységéről kell értekeznie, hanem az istenkirályság beköszöntését kell tanúsítania. A szekularizmus mítosza az egyik legvitathatóbb

szociológiai elmélet. Hogy mégis olyan sokan kapaszkodnak bele, annak az a magyarázata, hogy fölöttébb látványos kifogásnak bizonyul, melynek ürügyén ki lehet térni az evangélium hirdetése elől. Ha Jézus szavahihető tanú, ha üzenete hitelre méltó, ha Isten csakugyan közbelépett az ember érdekében és jó irányba terelte a történelmet, akkor az üzenet mérhetetlenül fontos, és a bankettre szóló meghívók szétküldése nem szenvedhet halasztást. Az alapprobléma nem az, hogy az emberek jelentősnek tartják-e a jó hírt, hanem hogy igaz-e. Ezt a kérdést nem a társadalmi konszenzus dönti el, hanem a személyes állásfoglalás. Nem lehet tanítvány senki, aki nem bízta rá magát Jézusra. S ha olyan sokan váltak bizonytalanná, annak az a magyarázata, hogy sosem voltak biztosak, talán nem is volt alkalmuk, hogy Jézus mellett vagy ellen döntsének.

Félreértés ne essék: pontosan erről van szó. Aki például amellet kardoskodik, hogy Jézus politikai forradalmár volt, az nem ismeri sem az Újszövetség Jézusát, sem a történeti Jézust. Nagyon valószínűnek látszik, hogy a forradalmár Jézust azért találták ki, mert nem akarták vállalni az evangélium kihívását. Aki meg arra hivatkozik, hogy az Újszövetséget mégsem tekinthetjük olyan anyira jelentősnek korunkban, az megkerüli a tulajdonképpeni kérdést: igaz-e Jézus üzenete? Ha csakugyan felvirradt az eszkatológiai korszak, ha Isten csakugyan egészen kivételes módon van jelen Jézusban (amint a kalkedoni zsinat definiálta), ha csakugyan feljogosít arra, hogy Abbának szólítsuk, akkor ez a hír lenyűgöző erejű; eltörpül mellette minden egyéb. Az örömhír elfogadása természetesen nem szolgáltatathat ürügyet arra, hogy a tanítvány kivonja magát társadalmi felelőssége alól, de megkívánja, hogy a szociális elkötelezettség szervesen épüljön bele az eszkatológiai bankett hírnökének önfelfogásába, máskülönben nem Jézus tanítványa. Egyéniségének kibontakoztatása, a világ megváltoztatásának programja nem pótolhatja a keresztyénben a Jó Hír határozott elfogadását. Az Ország különleges hírnökeinek egyik legfontosabb gondja humánus kapcsolatok kialakítása az emberek között; ez azonban következménye és nem pótlása a menyezői öröm hirdetésének. Ha nem akarja hirdetni az örömnépet, ez az ő dolga. Megteheti, aminthogy évszázadok folyamán számtalan sokan megtették. De ha így vélekedik, akkor igazán nagy szívességet tenne nekünk is, meg magának is, ha nem színelné, hogy Jézus tanítványa, s nem árusítana olyan Jézust, akinek köze ahhoz az emberhez, akit felfedeztünk az Újszövetségben.

Nagyon sok szól amellet, hogy tíz évvel a zsinat után fordulóponthoz érkezünk, gyökeres változás előtt állunk. Egyre mélyebben hatolunk az Újszövetség értelmébe. Felderítjük a társadalom működésének és az egyéniség kibontakozásának törvényeit. Bővülő ismereteink mindinkább sürgetik a határozott választ. Mind nehezebb máásra terelni a szót. Vagy elfogadjuk Isten országát, vagy elutasítjuk; vagy követjük a völegényt a menyezőre, vagy kintrekedünk. Persze az sincs kizárva, hogy újjólag elodázhadjuk a választ. Évszázadok alatt bámulatos készségre tettünk szert, hogy hogyan tegyük félre az idejétmúlt kibúvókat, és hogyan szerkesszünk újakat. Feltehetően befellegzett a személyes döntést helyettesítő külsőséges vallásosságnak, de az emberi lelemény kimeríthetetlen. A „hivatalos” tanítványok közül legtöbben nem veszítették el hitüket: hisznek Jézusban és üzenetében. De nincs hitük abban az értelemben, hogy hiányzik belőlük a föltétlen és teljes odaadás Jézus és evangéliuma iránt. Az egyház jövője — nagyon hosszú időre — azon dől el, hogy ebben a sorsdöntő fordulatban hová állunk, hogy tudjuk-e, akarjuk-e vállalni az evangélium hirdetésének terhét. Ezt a döntést nem helyettesítheti semmi más tevékenység. Soha véget nem érő ünnepre vagyunk hivatalosak. Akik elfogadják Jézus üzenetét, azok az ünnepi bankett állandó résztvevői. Akiket tanítványoknak neveznek, nemcsak résztvevők, hanem szüntelenül hangoztatják, szakadatlanul hirdetik: akik nem fogadják el a meghívást, nem tudják, hogy mit mulasztanak.

De aligha újíthatja meg a meghívást, aki sohasem vett részt a banketten.

Irodalom: G. Bornkamm: Jesus von Nazareth, Stuttgart 1971. 136. o. — R. Laurentin: Concilium 8(1972) 710. o. — K. Rahner: Herders Theologisches Taschenlexikon, Freiburg, 1973. VIII. 100. o. — A. Lemaire: Concilium 8(1972) 727. o. — Alszechy Z.: Bevezetés a teológiába, Róma 1975. 99. o. — A. Greeley: The Jesus Myth, Garden City 1963. 126. o.